

Bog anmeldelse:

Lyst og længsel

Myter, afsavn og erotik i sømandens verden.

Redigeret af museumsinspektør Morten Tinning. Udgivet af M/S Museet for Søfart i Helsingør.

Anmeldt af *Per Hofman Hansen*

Sømandens liv på havet og fjerne destinationer er på mange måder velbeskrevet. Som det nok vil være de fleste på Fanø bekendt, findes der utallige skildringer i form af breve, dagbøger og erindringer om både eventyrlige, farefulde og eksotiske rejser. Mange er nøgterne og rimelig sandfærdige, mens andre har fået en tand mere end sandheden har kunnet bære, når fantasien har taget overhånd. Man skulle derfor umiddelbart tro, at alle aspekter af sejlsadsen på de syv have ville være dækket ind. Men var der ikke sider af livet om bord og i fremmede havne, som mangan en sømand havde det bedst med at tage med sig i graven?

At være sejlskibssømand var aldrig let eller ligetil. Han levede uden for samfundet, men var som andre mænd opvokset med de almindelige begreber om moral og samvittighed og om, hvad man skal og bør. Men »han havde, som de andre, fået naturens gaver eller snarere dens stærke krav om slægtens forplantning, en drift, der måske var større end selvopholdelsesdriften, og som forøgedes til en plage, hvis den ikke blev tilfredsstillet. Havde han da ikke efter uger på havet også krav på forståelse og tilgivelse?«, spurgte sømanden Ejnar Juel-Hansen i sine erindringer fra sin tid som sejlskibssømand i 1890'erne.

Mon ikke Morten Tinning ved læsning af Ejnars ganske åbenhjertige erindringer er blevet grebet af tanken om, at det var på tide at få klarhed over, hvad der har været myter, fordomme og fakta om sømandens lyst og længsel? Efter omfattende studier med Morten Tinning som redaktør og medforfatter har en række historikere med hver deres speciale nu skrevet en meget vellykket og læseværdig bog.

Fra Kalypso til havfruen

Historien begynder med Odysseus og hans rejser. Her får vi hele hans historie, men denne gang fortalt fra en noget anden farverig synsvinkel, end den jeg husker fra min egen tid i gymnasiet.

Herfra føres vi til antikkens prostitution og bordeller, videre til vikingerne, hvis tvivlsomme ry som bekendt var, at de voldtog og bortførte kvinder, hvor de end kom frem. Oppe i historisk tid deles fortællingen nu i to: 1) Sømændene på havet, om sex og homoseksualitet og voldtægt som middel til magt og frygt om bord. Om de til tider voldsomme ritualer og ceremonier, som når skibet passerede Ækvator. 2) Om sømændene på land, på havneknepperne, i horekasserne, om kønssygdomme, »pikbestik« og meget andet.

Havet, kvinden og sømanden

Livet om bord har gennem alle tider været ekstremt mandsdomineret, men ikke desto mindre var kvinden altid til stede, det være sig om bord på skibet, i havnene, i hjemmet, i tanken, i køjen og på overarmen!

Men at have hende om bord kunne både bringe ulykke og være livsfarligt. Derfor har sømænd alle dage nægtet at have dem om bord. Det var imidlertid ikke så meget deres fysiske tilstedeværelse, som det var deres forbindelse med og magt over havet.

Men med tiden »sneg« kvinderne sig som kaptajnshustruer imidlertid om bord. Det skete især efter midten af 1800-tallet, da mange skibsførere overgik til at blive parthavere og dermed kaptajn på eget skib, som vi også kender det fra Fanø.

Havnens »Bermudatrekant«

Havneområderne var generelt indrettet til »aktiviteter«, der kunne tiltrække søfolk med penge på lommen. Ikke så få lod sig forføre i en »Bermudatrekant« udstykket mellem barer, bordeller og tatovører. De havde alle samme fokus: at blanke sømænd af til skindet. Når skibet lå i havn, blev der drukket massivt, og der var næsten ingen arbejdskraft, fordi store dele af mandskabet forblev i land, hvor de boede og overnattede på bordeller og hoteller.

At blive tatoveret hørte med til sømandslivet, men hvorfor? Derpå gives der mange svar, herunder fællesskabsfølelse, gruppepres, væddemål, forelskelse, manddomsprøve, overtro og sex. Blandt mange vidt forskellige motiver var især det yndede – måske selvironiske – »Mandens ruin« symboliseret i »den falske kvinde«, der som regel var komponeret over en

Fortsættes på side 3

Fanø Fragten

Kørsel af gods alle hverdage – undt. lørdage.

Tlf. 40 58 26 60 · 21 60 55 35

www.fanoefragten.dk

Fortsat fra side 2

nøgen kvinde siddende i et cocktailglas omgivet af forskellige laster, såsom spil, druk, tobak, slagsmål og narkotika – en variation over de syv dødssynder!

Sømandens tvedelte liv

Når alt dette er sagt, var sømanden og hans liv på mange måder tvedelt. Tatoveringerne anskueliggjorde det i deres billedverden mellem luseren og madonnaen. På den ene side den frække eksotiske pinuptype ude i verden og på den anden side den blide, sømmelige kone eller kæreste derhjemme. Ægteskabet med en sømand var derfor ikke altid nemt, og for de sømænd, der efter giftermålet fortsatte med at sejle, var det ofte præget af fravær og afsavn. Da Fanøskipper N.P. Petersen forliste i 1906, hed det, at han i løbet af otte års ægteskab sammenlagt havde tilbragt tre uger med sin hustru. Kan man fortænke en og anden sømand med det liv – eller for den sags skyld hans hustru – i at lade sig friste?

»Sømænd er særdeles seksuelt aktive!«

Fordom eller kendsgerning?

Det er næppe nogen hemmelighed, at den generelle opfattelse af at sømænd alle dage har været mere seksuelt aktive

Udlejning af sommerhuse på Fanø

- ✓ God ejeromsætning
 - ✓ Markedsføring i 26 lande
 - ✓ Lokal service
- Tlf.: 3914 3034

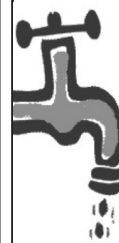
end landkrabber. Men er det en skrøne eller en kendsgerning? I 1960'erne udførte sexologen Preben Hertoft en videnskabelig undersøgelse, hvor han fandt frem til, at den herskende opfattelse ikke ramte helt ved siden af. Han kunne blandt andet konkludere, at alle sømænd i undersøgelsen havde haft sex (modsat knap tre fjerdedele af andre unge mænd) og ofte fra en ung alder, at sømænd gik fem gange så meget til prostituerede, at de tre gange så ofte havde oplevet at gøre en pige gravid, at de var tre-fire gange så udsat for kønssygdomme, og at tre gange så mange som andre angav, at de havde haft mange sexpartnere.

Her har der kun været plads til at fremhæve nogle af bogens temaer, men jeg kunne med rette lige såvel have berørt emner som sømænd og elskovsmidler, orlogsflådens sømænd og deres kønsliv, »landgangsfeber« i danske sømandsfilm og kvinder som sømænd.

»Lyst og længsel« er blevet til en fiktamættet, væsentlig, underholdende og ikke mindst øjenåbnende bog om sømandens mere ukendte liv. Men hvad historikerne måske ikke har kunnet fravriste kilderne, får vi til gengæld som finale og smæk for skillingen et bud på i sexologiprofessor Christian Graugaards fiktion, en »erotisk epilog« og »sømandsfantasi« fra »De varme lande«.

Bogen, der på 295 sider, er overmåde rigt illustreret. Den koster normalt 299 kr., men Fanø Boghandel har lavet en fordelagtig aftale med forlaget, så du kan købe den med 25% rabat for kun 225 kr.

Deres blikkenslager A/S

Aut. VVS-Installatør.
Torben Persson

Sdr. Nytoft 8 · 6720 Fanø · 40 91 57 11

Fax. 75 45 34 60 · www.deresblik.dk

75 12 50 11

Hurtig og sikker service

Som i så mange andre danske søfartsbyer var Staffordshirehundene også meget populære i både Sønderho og Nordby. Her ses de gengivet på Heinrich Hansens kendte maleri »Skipperhustruen Mette Toft fra Nordby skriver brev til sin mand«. Den klassiske historie fortæller, at hundene blev solgt til overpris af britiske prostituerede, der ikke måtte tage imod penge for deres ydelser. Sømanden vendte til gengæld hjem med en tilsyneladende uskyldig souvenir. Men måske havde konen mistanke om mandens eskapader, eller også fik hun – som følge af sine egne lyster – utilsigtet raffineret hævn over den svigefulde ægtemand, for det siges, at hundene blev stillet i vindueskarmen, så konen kunne signalere til sin elsker, om manden var hjemme, eller om der var fri bane. Hvis hundene vendte snuden ind mod gaden, var manden på havet. – Til beroligelse for eventuelle bekymrede: Der er ikke historisk belæg for historien!